

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
LINO FARRUGIA SACCO**

Seduta tad-29 ta' Ottubru, 2010

Citazzjoni Numru. 1077/2009

Alex Azzopardi
vs

Anna Ellul u b'digriet tat-28 ta' Jannar 2010 is-socjeta`
MiddleSea Insurance p.l.c. interveniet fil-kawza *in statu et
terminis*

II-Qorti,

A. RIKORS:

Rat ir-rikors tar-rikorrenti li bih espona:

1. Illi fit-2 ta' Mejju 2008, waqt li r-rikorrenti kien qed jaqsam minn *pedestrian crossing bil-pelican lights* meta kien permess lilu jaqsam fi Triq Valletta, Mosta, huwa gie investit mill-intimata waqt illi hija kienet qed issuq il-vettura bin-numru ta' registratori SIX 543 meta d-dawl ghaliha kien ahmar, fejn korriet lir-rikorrenti u ikkagunatlu feriti ta' natura gravi u debilitanti (Dok AM1).

Kopja Informali ta' Sentenza

2. Illi ghall-incident u konsegwenzjali danni kienet tahti unikament l-intimata minhabba imprudenza, imperizja, negligenza u inosservanza tar-regolamenti biex sur ta' l-Artikolu 1031 u 1032 (1) tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta.
3. Illi bhala konsegwenza ta' dan l-incident, ir-rikorrenti garrab *damnum emergens* li kienu jinkludu spejjez ta' tobbu u specjalisti, telf ta' xogħol u telf iehor li jirrizulta waqt it-trattazzjoni tal-kawza.
4. Illi bhala konsegwenza tal-griehi gravi li garrab konsegwenza ta' l-istess incident, ir-rikorrenti sofra wkoll *lucrum cessans* minhabba debilita` permanenti riskontrata u accertata (Dok AM2).
5. Illi minkejja li l-intimata kienet interpellata sabiex tagħmel tajjeb għad-danni tar-rikorrenti, hija baqghet inadempjenti.

Ir-rikorrenti talab lill-Qorti:

1. Tiddikjara lill-intimata unikament responsabbi ghall-incident fuq deskritt u għad-danni kollha li bhala konsegwenza tal-istess garrab ir-rikorrenti.
2. Tillikwida d-danni kollha tar-rikorrenti, occorrendo bl-opra ta' periti nominandi.
3. Tikkundanna lill-intimata sabiex thallas lir-rikorrent dak l-ammont li jigi dikjarat bhala dovut lilu in linea ta' danni.

Bl-ispejjez, komprizi dawk ta' l-ittra interpellatorja tat-28 ta' Ottubru 2008, dawk ta' l-ittra ufficjali tat-22 ta' Dicembru 2008, u dawk ta' l-ittra ufficjali prezentata llum konteswalment mar-rikors guramentat għan-notifika ta' l-assikurazzjoni ta' l-intimata skond il-Kap 104 tal-Ligijiet ta' Malta, u bl-imghax legali kontra l-istess intimata li giet ingunta għas-sabizzjoni.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat il-lista tax-xhieda u d-dokumenti prezentati mirrikorrenti.

Rat li fit-18 ta' Jannar 2010 gie prezentat rikors mis-socjeta` Middlesea Insurance p.l.c. fejn wara li semmiet li hija s-socjeta` assikuratrici tal-vettura SIX 543 li kienet qed tinsaq minn Anna Ellul fil-mument ta' l-incident u li ghalhekk kellha interess tintervjeni fil-kawza odjerna, kif ukoll tagħmel ir-risposta tagħha ghax jekk l-intimata tinstab responsabbi għall-incident mertu ta' dan il-kaz, l-istess socjeta` assikuratrici tista' tigi obbligata tagħmel tajjeb għad-danni a tenur tal-Kap 104 u għalhekk talbet li tigi awtorizzata tintervjeni *in statu et terminis* a tenur ta' l-artikolu 960 tal-Kap 12, inkluz li tagħmel risposta bil-miktub.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

Semghet lix-xhieda bil-gurament.

Semghet l-abili difensuri.

Ikkunsidrat

B. KUNSIDERAZZJONIJIET:

L-interess tas-socjeta` Middlesea Insurance p.l.c. f'din il-kawza huwa indipendenti mill-interess ta' l-intimata Ellul. Infatti, l-istess socjeta` sostniet li l-fatt li l-intimata baqghet kontumaci m'ghandux jippreġudika lis-socjeta` Middlesea Insurance p.l.c. biex tiprotegi l-interess tagħha. Għalhekk sostniet li għandha dritt tipprezzena risposta inkorporanti l-eccezzjonijiet kollha.

Irriferiet għal decizjonijiet **Markiz Joseph Philip Testaferrata Bonici et vs Evelyn Micallef et** (Qorti ta' l-Appell – 10 ta' Jannar 2007) fejn il-Qorti qalet:

“Huwa veru li skond il-vot tal-ligi (Artikolu 960) l-intervenut fil-kawza ma jissospendix il-procediment. B'danakollu, kif issokta jigi enuncjat, “dan ma jfissirx illi fl-attijiet ulterjuri li jkunu għadhom iridu jsiru ghall-istruzzjoni tal-kawza, l-intervenut ma jistax japrofitta ruhu mill-mezzi kollha li tagħtih il-ligi biex igib ‘il quddiem ir-ragunijiet tieghu”.

Minn dan jitnissel illi la darba akkolta t-talba tieghu biex jiddahhal fil-kawza, huwa kelli d-dritt li jippartecipa fl-incidenti kollha tagħha u li, sa dak il-mument, kienu għadhom mhux decizi. Dan hu seta' jagħmlu anke billi jressaq l-eccezzjonijiet propriji u jqajjem diskussjoni dwarhom".

Irriferiet ghall-fatt li fil-kawza *de quo* l-ebda wahda mittalbiet attrici ma għadhom gew decizi u għadhom anqas bdew jinstemghu l-provi u b'hekk, *ai termini* tal-bran fuq citat, is-socjeta` Middlesea Insurance p.l.c. intervenuta fil-kawza issottomettiet li għandha dritt tintervjeni f'din il-kawza u għandu wkoll ikollha d-dritt li tipprezzena risposta bil-miktub inkorporanti l-eccezzjonijiet kollha.

Ir-rikorrenti kien ipprezzena ittra ufficjali kontra s-socjeta` assikurattiva Middlesea Insurance p.l.c., l-assikuraturi ta' l-intimata, fejn ghall-finijiet tad-disposizzjonijiet tal-Kapitolu 104 tal-Ligijiet ta' Malta, avza lill-istess bil-prezentata ta' dawn il-proceduri. Is-socjeta` Middlesea Insurance p.l.c. kienet debitament notifikata b'dan l-att fl-10 ta' Novembru 2009. Ghalkemm debitament notifikata, Anna Ellul ma ipprezentat ebda risposta u waqghet kontumaci. Ir-rikors ghall-intervent fil-kawza sar in segwitu fit-18 ta' Jannar 2010.

Ikkunsidrat

L-Artikolu 960 tal-Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta jghid: "Kull min juri b'sodisfazzjoni tal-Qorti li huwa għandu interess f'kawza li tkun miexja bejn partijiet ohra, jista' fuq rikors, jigi mdahhal *in statu et terminis*, bhala parti fil-kawza, f'kull waqt tagħha, sew fil-qorti ta' l-ewwel grad kemm fil-qorti fi grad ta' appell; izda dan l-intervent fil-kawza ma jwaqqafx il-proceduri tagħha."

Il-Qorti f'dan l-istadju sejra tikkwota minn sentenza ohra tal-Qorti ta' l-Appell (LFS, NC, JA) fl-ismijiet **Gladys Magri et vs Market Intelligence Services Company Limited**, deciza fl-20 ta' Mejju 2009 [Citazz. Numru 619/97] fejn intqal:

“2. In-natura ta’ l-intervenut fil-kawza:

Fis-sentenza ta' l-10 ta' Novembru 1888 tal-Corte Civile Di Sua Maesta, Prim'Aula (Giudice di Sua Maesta` Luigi Ganado LL.D.), fil-ismijiet Negte. **Luigi Paolo Vella Hass versus Vincenzo Camenzuli ed altri**, intqal:

“Le persone interessate in un giudizio, sia che il loro interesse le spinga a sostenere la domanda, sia che convenga loro di opporla, sono ammesse a prendere parte in tale giudizio, ma il loro intervento non ha l'effetto di essere, considerato ne` come attori né come convenuti, a differenza del chiamato in causa, il quale, per disposizione di legge, deve essere considerato come qualunque altro convenuto;

“Che dagli articoli 977, 978 e 979 delle Leggi di Procedura combinati insieme, si desume che l'ammesso nello stato e nei termini di una causa, il quale spontaneamente si presenta a prenderne parte, senza potere sospendere le procedure, non ha il diritto di reclamare, ne e` tenuto a soffrire alcuna parte delle spese del giudizio, sia che egli abbia sostenuto chi dei contendenti, attori o convenuti, ha vinto, sia che abbia sostenuto quello che ha perduto. Perocchè in quelle disposizioni, dopocchè vi fu stabilito che l'interessato in una lite, dietro suo ricorso, potesse essere ammesso nello stato e nei termini, senza indicarne alcun altro diritto nè alcun obbligo, si e` passato a parlare del chiamato in causa, ritenendolo come convenuto, e come se la causa fosse stata sin dal principio proposta contro di lui, con potere fare scritture, dare qualunque eccezione, ed avere qualunque vantaggio che la legge accorda ad un convenuto, e, per conseguenza, con poter essere, secondo le circostanze, liberato o condannato. Or se all'ammesso nello stato e nei termini si fosser voluti dare quei vantaggi od imporre quegli obblighi, in tutto od in parte, quelle disposizioni di legge sarebbero concepite in modo da risultarne quel concetto.”

Ukoll, fil-kawza deciza mill-Aula Civile fit-8 ta' Meju 1905 fil-ismijiet Nob. **Ignazio Testaferrata Bonici versus Nob. Filippo Testaferrata Bonnici noe et**, intqal:

“Considerando che gli eccipienti fondano la loro eccezione sull'articolo 979 delle Leggi di Procedura ove e` disposto che, “il terzo chiamato in causa potra` valersi del

dritto di fare qualunque "scrittura, dare qualunque eccezione ed avere qualunque vantaggio "che la legge accorda ad un convenuto, e potrà, secondo le "circostanze essere condannato o liberato come se fosse stato sin "da principio contro di lui proposta la causa"; mentre tale disposizione non occorre nell' articolo precedente 977, ove si contempla il caso dell' ammesso in causa;

Che, pero` , il suddetto articolo 977 si limita a dire che l' interventore riprende la causa "nello stato e nei termini in cui la stessa "si trovi", e che la sua ammissione "non sospende la procedura della causa". Il che` non significa che` in tutti gli atti che restano a compiere per l' istruzione della causa dopo la sua ammissione egli non possa valersi di tutti i mezzi che la legge gli accorda per far valere le proprie ragioni. Senza di cio` l'intervento fallirebbe ai principali suoi scopi; di tutelare, cioe`, gli interessi dell'interventore di fronte ad una o ad ambedue le parti contendenti e di non moltiplicare le liti.

Che se per l'articolo 262 di quelle leggi chiunque creda di avere interesse puo` interporre appello da una sentenza allo scopo di dimostrarne la ingiustizia coi mezzi tutti che` la legge accorda a qualunque appellante, a piu` forte ragione si deve ritenere che colui il quale, dimostrato il suo interesse, viene ammesso in una causa fra altri pendente, puo` valersi di tali mezzi per far valere le proprie ragioni;"

Fis-sentenza moghtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili presjeduta mill-Imhallef Joseph Flores fit-28 ta' Qttubru 1960 fl-ismijiet **Ivo Borg vs Carmelo Muscat** intqal:

'I-frazi "a party to the suit" ma kienetx tirrikorri fit-test originali tal-ligi bit-Taljan li kien jinqara "Chiunque dimostri ... di avere interesse in una causa gia` tra altri pendente puo` essere ammesso allo stato e nei termini in cui essa si trova..."

Skond il-gurisprudenza ta' dawn il-Qrati, I-intervenjent "*in statu et terminis*" mhuwiex propriamente parti fil-kawza fis-

sinifikat specifiku li l-espressjoni "parti" tircievi fil-konfronti tad-dispozizzjonijiet tal-Procedura Civili (art.959, 960, 961) li jirregolaw l-istitut ta' l-intervent f'kawza.."

L-Onorevoli Qorti ta' l-Appell fil-kawza fl-ismijiet **Ellul Sullivan nomine vs Abela nomine** (1971) qalet:

"l-intervenjent ma hux parti jew kontendent, cioe` huwa ma jsirx la attur u l-anqas konvenut. Ghalkemm il-Qorti għandha tikkonsidra is-sottomissjonijiet tieghu u għalhekk tiddeciedi l-punti li huwa jissolleva huwa ma jsirx legittimu kontradittur – u dan a differenza tal-kjamat li huwa b'lifi espressa kunsidrat konvenut fil-kawza."

L-Onorabbi Qorti ta' l-Appell (Kummercjal) fis-sentenza tagħha fl-ismijiet **Joseph Galea vs Alfred Cardona**, deciza fit-28 ta' Lulju 1987, irriteniet illi:-

"l-intervenut fil-kawza, jekk it-talba tieghu tigi milqugha mill-Qorti, jigi mdahhal fil-kawza proprju fl-istadju u fit-termini li l-istess kawza kienet waslet. B'ebda mod pero', dan l-intervenut fil-kawza ma jista' jwaqqaf il-procedura tagħha";

Għalhekk min jintervjeni fil-kawza "*in statu et terminis*" mhux parti fil-kawza u ma jistax jigi ikkundannat jew illiberat; imma jista' jipprezenta skritturi fil-kawza u jiehu parti attiva fid-diskussjoni.

Fis-sentenza tal-Qorti ta' l-Appell (Superjuri) tas-7 ta' Novembru 1988 fl-ismijiet **Anthony Psaila vs Arthur Biggerstaff** jingħad:

'l-intervenut fil-kawza *in statu et terminis* ... mhux imdahhal fil-gudizzju pendent bejn il-kontendenti la bhala attur u anqas bhala konvenut fis-sens li la jista' 'jigi kkundannat u anqas illiberat u dan a differenza tal-kjamat fil-kawza... sentenza ma tista' qatt tigi esegwita mill-intervenut fil-kawza u vice versa fl-ebda kaz ma tista' sentenza tigi esegwita kontra tieghu.'

Il-Qorti ta' l-Appell (Superjuri) fis-sentenza tagħha tal-31 ta' Jannar 1996 fl-ismijiet **Joseph Buhagiar pro et noe vs Carmel sive Charles Psaila** qalet:

'illi intervenut fil-kawza *in statu et terminis* ..., kif dejjem gie ukoll ritenut fis-sistema procedurali Malti, mhux meqjus proprijament bhala parti fil-kawza... Una volta l-intervenut hu kkonsidrat li mhux parti fil-kawza, hu ma jistax bhala regola jigi liberat jew ikkundannat. Minn dan johrog li l-Qorti allura m'ghandha l-ebda obbligu tippronunzja ruhha fuq l-eccezzjonijiet minnu mogtija. Dan fis-sens li mhijiex tenuta li tiddecidihom fir-rigward tieghu anke jekk hi, fil-konsiderazzjonijiet tagħha biex tasal ghall-gudizzju, tkun qieset - kif għandha dritt - u anke sostniet id-deduzzjonijiet tieghu. Hi pacifika d-distinzjoni fir-rwol ta' l-intervenut fil-kawza. Distinzjoni nettament definita fil-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili (artikolu 960-962). Distinzjoni li ssib il-qofol tagħha fil-fatt li l-kjamat fil-kawza a differenza ta' l-intervenut hu kkunsidrat bhala konvenut u jista' 'jigi liberat jew ikkundannat. Il-Qorti għandha allura fil-kaz tal-kjamat fil-kawza l-obbligu li tiddeciedi u tikkonsidra l-eccezzjoni minnu mogtija.'

Fis-sentenza tat-18 ta' Marzu 2004, il-Prim'Awla tal-Qorti Civili presjeduta mill-Onor. Imhallef Dr. Lino Farrugia Sacco, fil-kawza fl-ismijiet **Gatt vs Montanaro** qalet:

"Illi huwa risaput u jikkostitwixxi dottrina stabbilita li l-intervenut fil-kawza jrid jaccetta l-kawza *in statu et terminis*, u għalhekk għandu jaccettaha fit-termini u fl-istadju li huwa jsibha fil-mument ta' l-intervent tieghu u ma jistax jerga' jiftah mill-għid il-għbir tal-provi."

Fis-sentenza ta' l-10 ta' Jannar 2005 fl-ismijiet **Mario Galea Testaferrata et vs Prim Ministru et**, il-Qorti Kostituzzjonali qalet:

"8. Issa, fil-ligi tagħna l-istitut ta' l-intervent fil-kawza hu regolat bl-Artikolu 960 tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili. L-interess mehtieg sabiex wieħed jintrevjeni skond l-imsemmija disposizzjoni irid ikun interess guridiku, u cioe` interess sostanzjali u dirett fil-kawza u mhux semplicement interess fl-ezitu ta' dik il-kawza bil-hsieb li dak l-ezitu jiista' talvolta jkollu implikazzjonijiet, pozittivi jew negattivi, f'kawza jew kawzi ohra futuri (ara, passim, **Fogg Insurance Agencies**

Limited noe vs Simon Tabone Qorti ta' I-Appell (Sede Inferjuri) 28/4/2004; **Angelo Abela vs Joseph Zahra u Napuljun Carabott** Qorti ta' I-Appell (Sede Superjuri) 29/10/02). Fi kliem iehor, I-intervenut fil-kawza jitlob li jintervjeni, u għandu jigi ammess li hekk jintervjeni, biex jipprotegi I-interessi tieghu f'dik il-kawza partikolari u mhux f'kawza jew kawzi ohra li talvolta jistgħu jigu intavolati. Fil-kaz in dizamina hu evidenti li I-interess li qed jippretendu Grima u Bajada ma hux interess dirett fil-kawza bejn Mario Galea Testaferra et min-naha u I-Gvern u I-konjugi Theuma u Grech min-naha I-ohra, izda semplicement interess fl-ezitu in kwantu huma jibzgħu li, galadbarba jkun hemm ezitu ta' certu tip, dan I-ezitu jista' jkollu riperkussjonijiet fuq drittijiet li huma jivantaw in konnessjoni ma' proprjeta` li ma għandha t'taqsam xejn ma dik li hija I-bazi tal-kawza de quo. Tali interess evidentement ma jistax jiggustifika intervent fis-sens tal-Artikolu 960 tal-Kap. 12, ghax altrimenti f'kull kawza li fiha jkollu jigi determinat xi punt legali ta' applikazzjoni *piu` o meno* generali jkun ifisser li kull min għandu jew jista' talvolta jkollu kawza li tinvolvi b'xi mod dak il-punt ikun jista' jintervjeni *in statu et terminis* – din il-Qorti ma tahsibx li għandha għalfejn telabora fuq il-konfuzjoni li tinholoq fil-kawza li kieku dan kellu jkun hekk.”

Ukoll, il-Qorti tagħmel referenza għas-sentenza mogħtija mill-Onorabbli Qorti ta' I-Appell fis-7 ta' Novembru 1988 fl-ismijiet **Anthony Psaila vs Arthur Biggerstaff** fejn issemmi li I-intervent *in statu et terminis* mhux imdahhal bhala parti fil-gudizzju pendent bejn il-kontendenti la bhala attur u lanqas bhala konvenut. Għalhekk, fil-kaz ta' ezitu favorevoli għali, ma jistax jesegwixxi s-sentenza; u fil-kaz ta' ezitu sfavorevoli għali, is-sentenza ma tistax tīgi eżegwita kontra tieghu.

Illi fuq dan il-punt il-Costa jirrileva li:-
“il principio dell'accettazione della lite in statu et terminis deve intendersi sotto due profili:

1 *I'interveniente non puo` opporre eccezioni, difese o prove già precluse alle parti;*

2 *all'interveniente si possono opporre tutti i fatti della già compiuta istruttoria, senza che egli possa a sua volta opporsi delle difese dei fatti ormai preclusi.”*

Is-Satta jemfasizza:-

“il terzo possa dedurre prove, purché queste si riferiscano non alla posizione delle parti ma al diritto che il terzo intende tutelare mediante il suo intervento”.

Ghalhekk, in succint, il-pozizzjoni ta' l-intervenut fil-kawza a distinzjoni tal-kjamat in kawza, la huwa attur u anqas konvenut. Hu la jista' jitlob ghall-hlas ta' l-ispejjez tieghu u anqas jista' jigi ikkundannat ghall-ispejjez. L-intervenut ma jistax jigi ikkundannat jew illiberat, fis-sens li sentenza ma tista' qatt tigi esegwita mill-intervenut fil-kawza u vice versa u normalment ma tistax sentenza tigi esegwita kontra tieghu. L-intervenut hu ikkonsidrat li mhux parti fil-kawza. L-intervenut fil-kawza għandu jkollu interess guridiku u mhux sempliciment interess fl-ezitu. Hu jista' jitlob li jintervjeni, u għandu jigi ammess li hekk jintervjeni, biex jipprotegi l-interessi tieghu f'dik il-kawza partikolari u mhux f'kawza jew kawzi ohra li talvolta jistgħu jigu intavolati. Hu m'ghandux id-dritt li jipprezenta eccezzjonijiet għa decizi. Filwaqt li fl-artikolu 962 tal-Kap 12 dwar il-kjamat in kawza jingħad li din għandha tigi notifikata bir-rikors u titqies bhala kull konvenut iehor u li bhala tali għandha jedd tipprezenta kull skrittura, li tagħti kull eccezzjoni, u li tinqeda b'kull benefiċċju iehor li l-ligi tagħti lill-konvenut u tista' tigi mehlusa jew ikkundannata daqs li kieku mill-ewwel il-kawza kienet proposta kontra tagħha, dan il-kliem ma jinstabx fl-artikolu 960 li jitkellem dwar l-intervenut fil-kawza. L-intervenut ma jsirx legittimu kontradittur – u dan a differenza tal-kjamat li huwa b'ligi espressa kunsidrat konvenut fil-kawza. Il-Qorti għandha l-obbligu li tikkonsidra s-sottomissjonijiet ta' l-intervenut fil-kawza u għalhekk tiddeciedi l-punti li huwa jiġi solleva. L-intervenut jista' jipprezenta skritturi fil-kawza u jiehu parti attiva fid-diskussjoni.

C. KONKLUZJONIJIET:

Ghalhekk l-intervent tas-socjeta` assikurattiva Middlesea Insurance p.l.c. trid tkun regolata b'dak li ntqal hawn fuq u ghalhekk fid-dawl ta' *statu et terminis*.

Tordna l-prosegwiment tal-kawza fuq dawn il-linji bid-differiment għad-19 ta' Jannar 2011 fl-10.00 a.m. halli r-rikorrenti jkompli l-provi tieghu.

< Sentenza In Parte >

-----TMIEM-----